

INICIACE

Výzkum iniciačních obřadů u mladých mužů (zvyku, který se s výjimkou posledního tisíciletí v západních kulturách jeví jako univerzální) odkrývá některé jasné a neměnné vzorce tohoto fenoménu. Něco, co je tak staré a co přitom dosud trvá, zkrátka musí být správné. (Židé a katolíci to nazývají tradicí v tom nejlepší slova smyslu.) Rád bych předložil velmi stručné shrnutí toho, co považuji za opakující se vzorce v těchto iniciačních obřadech. Závěry budou hovořit samy za sebe a vynesou na světlo věci velmi staré i nezvykle nové (viz Matouš 13,52). Bude zde uvedeno dostatečné množství materiálu, jenž možná pobouří liberála, ohrozí konzervativce, rozšíří pohled fundamentalistovi, zklidní všechny náboženské horlivce. A zároveň potvrdí všechna jejich nejhlubší tušení.

Za prvé je příznačným faktem, že většina kultur s největší pravděpodobností považovala mužskou iniciaci za absolutně nezbytnou, zatímco jen málo z nich užívalo ženských iniciačních rituů, které měly ovšem od mužských velmi odlišné poslání a funkci. Jedinci na nejnižším stupni v jistém kulturním systému obvykle iniciaci procházet nemusejí. Život je už naučil tomu, čemu musí být člověk disponující určitou mocí explicitně vyučen. To se nám ozřejmí, jakmile pokročíme dál. Inicie, jakož i mužské archetypy krále, bojovníka, milovníka a mudrce, se týkají moci a způsobu, jak ji užívat a jak ji neužívat. Když nějaká kultura přestane zasvěcovat své mužské nositele do správného zacházení s mocí a silou, lze předpokládat, že ji téměř okamžitě zneužijí, nebo před ní uniknou, což je obojí ztrátou pro jejich komunitu. A jakmile získají moc ženy, jak je tomu nyní ve vyšších vrstvách rozvinutého světa, pak i ony potřebují iniciační obřady.

Nejranější křesťanské iniciační obřady, křest a biřmování, byly povinné pro všechny věřící. Ježíšova cesta bezmocnosti vyžaduje velký chirurgický zákrok na nás všech, mužích i ženách, na bohatých i chudých, na Židech i Řecích (viz Galatským 3,28). Nyní je zřejmé, že v křesťanské symbolice našlo své pokračování mnoho původních a pohanských iniciačních prvků: symbolické ponoření, smrt, obřadné pomazání, obnažení, setkání s Bohem, změna šatů, osvětlení ohněm, nové jméno, průvodci / kmotrové, nový společenský status, širší rodinná identita.

Pro svátost biřmování byl dokonce znovu stanoven typický iniciační věk okolo puberty, ale symbolický políček byl bohužel vypuštěn. Všeobecně vzato zde existoval a dosud existuje model vyjadřující očištění, umrtvení, zkrášlení a načerpání velkého množství mužské energie z odvážné symboliky iniciace. Symbolické utonutí se však postupně stalo „křtěním“ sladkých miminek v bílých krajkách. Není divu, že už několik století mužům uniká smysl tohoto úkonu – vždyť se cítí těmito něžnými obřady poženšteni a oslabeni. Nejedná se o žádnou nepatrnou věc; naopak, tato otázka si vyžaduje podrobné studium a reformu. Např. popel, který byl odsunut na začátek postního období, by se měl znovu objevit v naplněném a účinném rituálu. (Doufám, že tyto řádky budou číst někteří dobří sakramentální teologové i dobří biskupové.)

„Nevíte snad, že všichni, kteří jsme pokřtěni v Krista Ježíše, byli jsme pokřtěni v jeho smrt? Byli jsme tedy křtem spolu s ním pohřbeni ve smrt, abychom – jako Kristus byl vzkříšen z mrtvých slavnou mocí svého Otce – i my vstoupili na cestu nového života. Jestliže jsme s ním sjednoceni, protože máme účast na jeho smrti, jistě budeme mít účast i na jeho zmrtnýchvstání.“
(Římanům 6,3–5)

V mužském iniciačním obřadu se sděluje pět velkých poselství – a to skrze slovo, zkoušku, společenství a symbolické poranění. Nejdůležitější je, aby zasvěcovaný přikládal naprostou důležitost tomu, co se s ním děje. To musí vyplývat ze vzájemného souhlasu mezi zasvěcovanými a zasvěcovateli. Nemůže se jednat o shromáždění skeptiků nebo nezúčastněných diváků, protože v takovém případě nepůjde o iniciaci do něčeho skutečného či trvalého. Obávám se, že když prvotní katolická teologie hovořila o svátostných ritech, odrážela přesně tuto situaci v termínu *ex opere operato* (svátosti působí v příjemci „mocí vykonaného obřadu“).

Iniciační obřady, stejně jako všechny dobré liturgické úkony, jsou vždy veřejné, se společenským uznáním starých i nových významů. Jakmile se jednou udály, jsou definitivní. Věc je jasná a uzavřená: chlapec se stal mužem a není už třeba se dál „předvádět“, jak to musejí dělat dnešní mladíci. Zdravé kultury hovoří skrze potřebné posvátné rituály, jež „spasí“ jejich členy. Zdá se, že když už někteří lidé v církvi začali ztrácet víru ve svátosti, bylo to právě mužské hnutí, které znovuobjevilo jejich podstatný význam.

Nakonec je třeba říci, že těchto pět velkých iniciačních poselství je v přímém rozporu s mnohými moderními terapiemi a úsilím vynakládaným na zvýšení sebeúcty. Různé sekulární terapie musejí

trvat na potvrzení primátu individuálního „já“. To je vše, co nám ponechávají. Ovšem bez mytologie nám zůstává pouze patologie – včetně její soukromé a neúčinné léčby. A bez „velkého náboženství“ se ocitáme oddělení od rozsáhlejšího světa smyslu a významu, od Boha, jenž nás zachraňuje před našimi malými „já“ a před naším osamělým hledáním toho, co znamenáme. Muž, který prošel iniciací, ví, co znamená – ví, že sám je nositelem významu. Jak říká apoštol Pavel, pak už jsou všechna dělení nemístná. Jediný, na kom záleží, je Kristus, který je „všechno a ve všech“ (Koloským 3,11b). I ve mně nepatrném...

Pět iniciačních poselství sděluje následující myšlenky:

1) Život je těžký. Buď si toho dopředu vědom a neplýtvej svým životem ve snaze si jej usnadnit tak, jak o to budou usilovat všichni muži, kteří iniciací neprošli. Musíme být předem označeni „křížem“, jinak strávíme celý svůj život tím, že se mu budeme vyhýbat. „Kámen, který stavitelé zavrhl, stal se kamenem úhelným...“ (Matouš 21,42, viz také Žalm 118,22)

2) Jsi smrtelný a jednou zemřeš. Chlapci musejí přijmout lidskou smrtelnost jako skutečnost, a to prostřednictvím náročných zkoušek, skrze zkušenost ponížení a strachu, skrze konfrontaci se smrtí a skrze strach z ní. Bez kosmologie, která odpovídá skutečnosti, se ocitáme v pasti naší patologie – a kdo pak za to může? Naše zranění se musejí stát „posvátnými zraněními“, aby nás připravila na konečné oproštění se od tohoto světa.

3) Nejsi ze všech nejdůležitější. Ten, kdo prochází iniciací, musí být správným způsobem zasazen do světa, který od něj vyžaduje úctu, jinak získá falešnou představu o sobě samém, jež se bude projevat tím, že muž bude neustále vyžadovat dodávání pocitu jistoty (viz moderní hnutí usilující o zvýšení sebeúcty). Skromnost a pokora mají zásadní význam pro lidskou pravdu a štěstí.

4) Ty tu nevládneš. Mladík procházející iniciací musí být doveden k poznání mezních hranic svých vlastních zdrojů a schopnosti určovat výsledky tak, aby se naučil spoléhat na jiné. Svět, v němž žijeme, není světem neomezeného pokroku, ve skutečnosti je sám omezený. A vládne mu Bůh. Tuto bezmocnost si musíme přiznat.

5) Tvůj život se netýká jen tebe. Jsi částí něčeho většího a Někoho, kdo tě zcela přesahuje. Tvým úkolem je naslouchat, být poslušný a vzdávat úctu, nikoliv soudit a kalkuloval. Jsi součástí velkého a posvátného tajemství. Jinak se budeš domnívat, že pouze ty vytváříš všechny vzory, zatímco tvým úkolem je objevit je.

RICHARD ROHR